

Sidste søndag efter Helligtrekonger

Salmevalg

403: Denne er dagen, som Herren har gjort

305: Kom, Gud Helligånd, kom brat

162: Det var kun en drøm

476: Kornet, som dør i jorden

266: Mægtigste Kriste

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Johannes

Jesus svarede disciplene: ”Timen er kommet, da Menneskesønnen skal herliggøres. Sandelig, sandelig siger jeg jer: Hvis hvedekornet ikke falder i jorden og dør, bliver det kun det ene korn; men hvis det dør, bærer det mange fold. Den, der elsker sit liv, mister det, og den, der hader sit liv i denne verden, skal bevare det til evigt liv. Den, der tjener mig, skal følge mig, og hvor jeg er, dér skal også min tjener være. Den, der tjener mig, ham skal Faderen ære.

Nu er min sjæl i oprør, og hvad skal jeg sige? Fader, frels mig fra denne time? Nej, det er derfor, jeg er nået til denne time. Fader, herliggør dit navn!” Da lød der en røst fra

himlen: ”Jeg har herliggjort det, og jeg vil atter herligggøre det.” Folkeskaren, som stod der og hørte det, sagde, at det var torden. Andre sagde: ”En engel talte til ham.” Jesus sagde til dem: ”Den røst lød ikke for min skyld, men for jeres skyld. Nu fældes der dom over denne verden, nu skal denne verdens fyrste jages ud. Og når jeg er blevet ophøjet fra jorden, vil jeg drage alle til mig.” Det sagde han og betegnede dermed, hvordan han skulle dø.

Prædiken

Tiden går, og tiden hverver
store mænd til mandig dåd.

Jeg, reserven blandt reserver,
bryder ofte ud i gråd.

Jeg får nerver og migræne
blot jeg skær mig på en dolk
og vil hel're slå min plæne
end slå løs på pæne folk.

Halfdan Rasmussens digt, Noget om helte, er et fremragende eksempel på, hvordan vi mennesker burde

forholde os til krig, ufred, vold og hovmodighed. Digtet handler ganske vist om helte, men i modsætning til krigens helte og verdens fascination af stærke mænd som Samson og Peter Freuchen, så er Halfdan Rasmussens helt en helt anden type menneske. Han fascineres ganske vist af styrke, men hans egentlige fascination er det nære liv, det trivielle og hjemlige.

Helten i Halfdan Rasmussens digt har en hæk og bag den hæk ønsker han fred og ro til at pusle med rødbeder, selleri og pastinak; han glæder sig over krokussen i haven, øllerne på bordet og lærken under himlen. I stedet for verdens larm og støj og dens spottende bekæmpelse af håbet, vil helten "enes med hinanden med mig selv – og ha' det godt."

Hvad digtet beskriver, er en nærmest paradisisk tilstand på jorden, hvor man kan hvile i skyggen af det træ, man selv har plantet og passet, og hvor de øller, man stillede frem på ordet, havner i maven i løbet af dagen. Men den paradisiske tilstand er desværre truet af alt det, der foregår på den anden side af hækken. Der er krig og ufred;

der er folk, der spænder bælte, mens de råber ”fy for fa’n;” der er nogen, der går og sysler med at sprænge kloden væk. Det foregår alt sammen lige uden for hans lille paradis, og angsten for, at den stakkels, nervøse helt skal indkaldes som reserve, når de første reserver er brugt, lurur lige om hjørnet igennem hele digtet. Vi ved ikke, om han bliver indkaldt i morgen eller i overmorgen, men stille i reserven, det vil han ikke.

Helten synger om fred, ro og hvile. De fleste heltekvad handler om ekstraordinære bedrifter, om utrolige hændelser, der kan få de fleste mennesker til at måbe, og som måske kan få de fleste mennesker til at drømme om, at de selv var den modige og ensomme helt, der mod alle odds formåede at gennemføre den umulige mission eller at udrette de utroligste ting. Men en ting er, hvad vi drømmer om, når vi hører om disse utrolige bedrifter, noget andet er, hvad vi drømmer om, når vi forholder os til vores helt konkrete liv. Så er det i højere grad trygheden i de nære relationer, det fredelige og lykkelige samvær med

dem, vi elsker. Et liv i en overskuelig tilværelse, hvor vi kan mærke frugten af vores eget arbejde.

I teksten fra Det Gamle Testamente, som jeg læste op ved gudstjenestens begyndelse, hedder det, at ”de skal smede deres sværd om til plovjern og deres spyd til vingårdsknive. Folk skal ikke løfte sværd mod folk, og de skal ikke mere oplæres i krig.”

Når man i Det Gamle Testamente vi beskrive idealtilstanden, håbet for verden, så er det en fredelig verden som den, der her er beskrevet. Historisk set er det bemærkelsesværdigt. For ”det almindelige” er, at det evige liv vindes gennem berømmelse, ved at stige op over mængden og så blive husket som noget særligt. Det med at stige op over mængden er stikordet her. For i en gammeltestamentlig tankegang er det det samme som at ville stræbe efter det guddommelige. Her giver Det Gamle Testamente os igen og igen eksempler på, at vi ikke kan nå op til Gud. Vi kan ikke skabe den nødvendige kontakt. Igen og igen, er det Gud, der må nå ned til mennesket og skabe den forbindelse, der så kan være med til at ophøje det

ydmuge menneske, der ikke først og fremmest tror sig hævet over andre mennesker, men som først og fremmest er lydige mod Gud.

Risikoen i den tankegang er, at vores ydmyghed bliver vores hovmodighed, så vi ønsker berømmelse gennem et særligt fromt gudsforhold eller påtager os en falsk ydmyghed for på den måde at vise, hvordan vi er bedre end andre mennesker.

Halfdan Rasmussens projekt i digtet ”Noget om Helte” er for mig at se utroligt sympatisk. Han vender heltebegrebet på hovedet og siger, at det jo egentlig er den lille mand, den mand, der søger freden i sin egen have, der er helten. Det er den mand, der hjælper til, at verden ikke bliver splittet ad.

Men...

det er også en mand, der har nok i sit eget. Det er også en mand, der mener, at det er ham, der er helten, og selvom han vil skrive verdens mindste heltekvad – med kruspersille – så er det dog et heltekvad, der har til formål at ophøje lige netop hans overlegne ydmyghed. Hans

ydmyghed bunder muligvis i angst for de bistre mænd – altså i en hel reel svaghed, som han så har gjort til sit adelsmærke. Han er den stille helt, der betyder mere for verdensfreden, end de modige og stærke mænd. Men i sin ydmyghed føler han sig også hævet over den oppustede macho, der ikke har forstået, at livet er en dejlig gave.

Men i Johannesevangeliet siger Jesus så: ”Den, der elsker sit liv, mister det, og den der hader sit liv i denne verden, skal bevare det til evigt liv.” Det lyder jo umiddelbart vældigt verdensfornægtende, og sammenlignet med helten hos Halfdan Rasmussen lyder det ikke så tillokkende. Men meningen er denne: at den, *der sætter noget andet højere* end sit eget liv, skal bevare det til evigt liv. Det handler ikke om en negativ holdning til sit eget liv, men det handler om en positiv åbenhed for det, der ligger uden for vores eget liv, nemlig Guds verden og de andre mennesker.

Dagens læsning fra Johannesevangeliet er ikke en kritik af Halfdan Rasmussens heltekvad, men det er en dom over ethvert menneskeligt heltekvad. Den dom, Jesus taler om,

er Guds universelle dom over verdens, og det vil sige menneskeheden, tankegang, nemlig at mennesker altid søger deres egen ophøjelse, og i den ophøjelse er vi alene. Vi mennesker sætter altid os selv højere end verdens frelse. Eller det er måske mere fair at sige, vi *for det meste* sætter os selv højere end verdens frelse.

Der er muligvis undtagelser. Men den eneste helt store undtagelse er Jesus selv. Og det er netop, hvad evangelieteksten handler om: Den, der søger andres frelse, det vil sige Jesus, er den, der bliver ophøjet. Han bliver ophøjet både i bogstavelig og overført forstand. I bogstavelig forstand bliver han ophøjet på korset, hvor han hænger højt hævet over folkemængden på en bakketop, forpint og fornedret. I overført forstand bliver han ophøjet, da Gud i al sin almagt stiller sig bag ham, for Jesu død for vores skyld er Guds egen vilje.

Hvedekornet må dø, hedder det i begyndelsen af teksten, for at det kan vokse op og bære mange fold. Hvis det ikke dør, er det blot det ene korn. Det er Halfdan Rasmussens

helt: helten, der er lukket inde i sit eget økosystem; helten, der forbliver for altid alene med sig selv og sine afgrøder.

Men i bibelens fortælling er det Gud selv, der er helten. Gud er den helt, der ikke dør for sin egen berømmelses skyld, Gud dør, for at vi kan få evigt liv – sammen!

Det er dette ”sammen”, som vi oplever i gudstjenestens rum. I våbenhuset stiller vi våbnene fra os, og kirkens indre er det rum, hvor vi kan samles i fredens og forsonings tegn. På den anden side af bekæmpelsen, hadet og selvhøjtideligheden. Kirkens fredhellighed er et begreb, der af og til får liv, når forfulgte søger asyl mod den verdslige magt. På den måde er kirken blevet et billede på Guds fred, på det sted, hvorfra Guds Ord udgår; det ord, der rammer os i vores stræben efter ophøjelse på vores næstes bekostning. Men det er Guds Ord, der har kraften til at forsoner os i fællesskabet. For pointen er, at vi skal søge freden for vores næstes skyld. Den fred, Gud allerede har givet os: for han har draget alle til sig. Det er verdens største heltekvad.